

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله قیامت و آخرت ۲۰

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على
رسول الله و على آله و اصحابه الى يوم الدين و
اما بعد :

الله تعالى می فرماید: ﴿وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ زخرف ۸۵.
یعنی: «و علم قیامت نزد اوست» و الساعه از مشهورترین
نامهای روز قیامت در نصوص شرعی و کلام مردم است و
آن روز بخاطر این به این نام نامگذاری شده زیرا یک
مرتبه و بی خبر می آید و مردم را در یک لحظه جمع می
کند. بنابراین کسی جز الله تعالی نمی داند چه زمانی قیامت
برپا می شود ولی نشانه هایی دارد.

أشراط الساعة یعنی نشانه ها و علامتهایی که قبل از برپایی
آن واقع می شوند. الله تعالی می فرماید: ﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا
السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا﴾ (محمد ۱۸)
«آیا جز این انتظار می برند که رستاخیز ناگهان بر آنها فرا
رسد و علامتهای آن پدیدار شود».

أشراط جمع شرط است و به معنی نشانه می باشد و گفته
شده أشراط الشيء یعنی اوائل آن.
و در زبان عرب به معنی نزدیکترین چیزهایی که می آیند،
می باشد. زیرا نشانه هر چیزی اولین آن است.
و الساعه بخشی از اجزای زمان است و از آن به قیامت
تعبیر می شود.

انواع نشانه های قیامت

نشانه های قیامت به سه دسته تقسیم می شوند:

دسته اول:

نشانه های دور که آمده و پایان یافته اند. که از آن جمله
بعثت پیامبر صلی الله علیه وسلم می باشد. بر اساس آنچه
در صحیحین از حدیث انس بن مالک رحمه الله که از
پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت می کند که

فرمود: «بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ. وَضُمَ السَّبَابَةُ

وَالْوَسْطَى» (بخاری (۶۵۰۴) ، وصحیح مسلم (۲۹۵۱))

. «بعثت من و قیامت مانند این دو انگشت است و دو
انگشت سبابه و وسطی را به هم چسپاند» و از آن جمله
نصف شدن ماه بر اساس آنچه خداوند در کتابش به آن
خبر داده است. الله تعالی می فرماید: ﴿اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ
وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ﴾ قمر ۱.

«قیامت نزدیک و ماه دو نصف می گردد» و از آن جمله
خارج شدن آتش از سرزمین حجاز که بخاطر آن گردن
شترها در بصری روشن می گردد. شیخین از ابوهریرهس
روایت می کنند که رسول الله صلی الله علیه وسلم
میفرماید: «لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَخْرُجَ نَارٌ مِنْ أَرْضِ
الْحِجَازِ تُضِيءُ أَعْنَاقَ الْإِبِلِ بِبَصْرَى» بخاری (۷۱۱۸) ،
وصحیح مسلم (۲۹۰۲) .

«قیامت برپا نمی شود تا آتشی در حجاز برافروخته شود و
گردن شتران را در بصری روشن گرداند» {بُصْرَى}،
شهری معروف در سوریه به آن حوران گفته می شود که تا
دمشق سه مرحله فاصله دارد. «معجم البلدان» (۴۴۱/۱)

و «شرح نووی بر صحیح مسلم» (۳۰/۱۸) و «فتح الباری» (۸۰/۱۳) {

و این آتش بر اساس آنچه پیامبر صلی الله علیه وسلم خبر داده بود در جمادی الثانی سال ۶۵۴ هـ که خروج آن در قسمت شرقی مدینه بود، ظاهر شد و به سبب آن دره ای از آتش جاری شد و جماعتی از مردم آنجا و مردم شام نور آن را دیدند و مردم بصری گردن شتران در روشنایی آن همانگونه که پیامبر ص خبر داده بود دیدند.

دسته دوم:

نشانه های وسطی و آن عبارتند از نشانه هایی که ظاهر شده و پایان نیافته اند بلکه زیاد شده و به شدت منتشر شده اند. که از آن جمله جاریه آقای خود را به دنیا آورد و انسان های پا برهنه، لخت، نیازمند و چوپان را می بینی ساختمان های چند طبقه و بلند می سازند. بر اساس آنچه در حدیث جبریل مشهور است که مسلم آن را در فصل اول از این باب آورده که می فرماید: «قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنْ السَّاعَةِ قَالِ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ قَالِ فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَتِهَا قَالِ أَنْ تَلِدَ الْأُمَةُ رَبَّتَهَا وَأَنْ تَرَى الْحَفَاةَ الْعُرَاءَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ» مسلم (۸).

«گفت مرا از روز قیامت خبر ده، فرمود: پرسیده شده (در این مسأله) داناتر از سؤال کننده نیست، آن مرد گفت: پس مرا از نشانه های قیامت باخبر ساز، فرمود: آنکه کنیز آقایش را بزاید، و آنکه پا و تن برهنگان بینوا، و چوپان گوسفندان را ببینی که به برافراشتن کاخ (و زیاده روی در ساختمان) بپردازند.» و از آن جمله خارج شدن سی دجال

که همگی ادعای نبوت می کنند همانگونه که در حدیث ابوهریرهس روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُبْعَثَ دَجَالُونَ كَذَابُونَ قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثِينَ كُلَّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ» بخاری (۳۶۰۹). «قیامت بر پا نمی شود مگر اینکه دجالهای کذابی حدود سی نفر که همه آنان ادعای نبوت می کنند، ظاهر شوند» و در سنن ابوداود و ترمذی از ثوبان روایت است که پیامبر ص فرمودند: «وَأِنَّهُ سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي كَذَابُونَ ثَلَاثُونَ كُلَّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي» سنن أبی داود (۴۲۵۲).

«همانا در امت من سی نفر مدعی نبوت دروغین ظاهر می شوند و هر یک از آنان گمان می کند پیامبر خدا است در حالی که من خاتم انبیاء هستم و پیامبری بعد از من نخواهد آمد».

از آن جمله ظاهر شدن کوهی از طلا در فرات که مردم بخاطر آن با همدیگر می جنگند. ابوهریرهس از پیامبر ص روایت می کند که فرمودند: «لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَحْسِرَ الْفِرَاتُ عَنْ جِبِلٍّ مِنْ ذَهَبٍ يَفْتَتِلُ النَّاسُ عَلَيْهِ فَيَقْتُلُ مِنْ كُلِّ مِائَةِ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ وَيَقُولُ كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ لَعَلِّي أَكُونُ أَنَا الَّذِي أَنْجُو» مسلم (۲۸۹۴)، بخاری (۷۱۱۹).

«قیامت بر پا نمی شود تا اینکه رود فرات کوهی از طلا را کشف (ظاهر) کند. مردم بر سر آن بجنگند و نود و نه در صد آنان کشته می شوند و همه می گویند شاید من زنده بمانم» و این علامتی است که فاصله واقع شدن آن زیاد نیست.

دسته سوم:

نشانه های بزرگ است و هنگامی که ظاهر شوند قیامت به دنبال آن می آید که ده علامت و نشانه می باشند که هیچکدام از آنها ظاهر نشده اند. مسلم در صحیحش از حذیفه بن اسید روایت می کند که گفت: «إِطْلَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْنَا وَنَحْنُ نَتَذَكَّرُ فَقَالَ مَا تَذَكَّرُونَ قَالُوا نَذْكُرُ السَّاعَةَ قَالَ إِنَّهَا لَنْ تَقُومَ حَتَّى تَرَوْنَ قَبْلَهَا عَشْرَ آيَاتٍ فَذَكَرَ الدَّخَانَ وَالْجِبَالَ وَالذَّابَّةَ وَطُلُوعَ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا وَنُزُولَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَثَلَاثَةَ خُسُوفٍ خَسْفٍ بِالشَّمْسِ وَخَسْفٍ بِالْمَغْرِبِ وَخَسْفٍ بِجَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَآخِرَ ذَلِكَ نَارٌ تَخْرُجُ مِنَ الْيَمَنِ تَطْرُدُ النَّاسَ إِلَى مُحَشِّرِهِمْ» مسلم (۲۹۰۱).

«پیامبر صلی الله علیه وسلم بر ما وارد شد در حالیکه ما مشغول گفتگو با هم بودیم. فرمود: درمورد چه چیز دارید صحبت می کنید؟ گفتند: در مورد قیامت. فرمود: قیامت برپا نمی گردد تا ده نشانه آن نیاید که عبارتند از:

۱. دخان

۲. دجال

۳. دابه

۴. طلوع نمودن خورشید از غرب

۵. نزول عیسی بن مریم علیه السلام

۶. یأجوج و مأجوج

۷ و ۹. روی دادن سه خسوف { فرورفتگی که در زمین به وجود می آید را خسوف می گویند. { که یکی در مشرق، یکی در مغرب و دیگری در جزیره العرب روی می دهد

۱۰. آتشی که از یمن خارج می شود و مردم را به سوی مکان قیامت فراری می دهد.» و در بعضی احادیث دیگر مهدی، خراب شدن کعبه، بلند گردیدن قرآن از زمین ذکر گردیده که ذکر آن خواهد آمد.

و اکثر محققین اهل علم بر این باورند که علامتهای بزرگ قیامت این ده تا می باشند و این سه و آنچه در حدیث حذیفه بن اسید ذکر شده جدا از روی دادن خسوف هستند و اینکه اینها از علامتهای قیامت هستند شکی نیست همانگونه که نص حدیث بر واقع شدن آن قبل از نشانه دهم دلالت دارد و این مقدمه ای برای آن است و برای این گفته در روایت دیگری، حدیث حذیفه بن اسید گواه است و مسلم همچنین آن را روایت کرده و در آن خسوف را در ذکر بر غیر آن از علامتها بیان داشته آنجا که پیامبر می فرماید: «**إِنَّ السَّاعَةَ لَا تَكُونُ حَتَّى تَكُونَ عَشْرُ آيَاتٍ خَسَفٌ بِالشَّرْقِ وَخَسَفٌ بِالمَغْرِبِ وَخَسَفٌ فِي جَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَالدَّخَانُ وَالدَّجَالُ**» .. (مسلم (۲۹۰۱)). «قیامت برپا نمی شود تا ده نشانه می آید:

خسوف در مشرق، خسوف در مغرب و خسوف در جزیره العرب، دخان، دجال و ...» سپس بقیه نشانه ها را ذکر کرده است. قرطبی می گوید: **(فَاُولَ الْآيَاتِ عَلَى مَا فِي هَذِهِ الرِّوَايَةِ الْخُسُوفَاتُ الثَّلَاثَةُ وَقَدْ وَقَعَ بَعْضُهَا فِي زَمَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَهُ ابْنُ وَهْبٍ ...)** «از اولین نشانه ها در این روایت خسوف سه گانه است که بعضی از آن در زمان پیامبر صلی الله علیه وسلم که ابن وهب ذکر کرده واقع شده است».

علامتهای بزرگ قیامت:

در این مقاله به بررسی نشانه های بزرگ قیامت خواهیم پرداخت. نشانه های بزرگ هنگامی که ظاهر شوند قیامت به دنبال آن می آید که ده علامت و نشانه می باشند که هیچکدام از آنها در حال حاضر ظاهر نشده اند.

علامت اول: خروج مهدی

و او مردی از اهل بیت است و از فرزندان حسن بن علیم متولد می شود و در حالیکه زمین پر از ظلم و ستم است از عدل و داد پر می نماید. اسمش موافق اسم پیامبر صلی الله علیه وسلم و اسم پدرش موافق اسم پدر پیامبر صلی الله علیه وسلم است. ابوداود و ترمذی از عبدالله بن مسعود رضی الله عنه روایت می کنند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «**لَا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى يَمْلِكَ الْعَرَبَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يُوَاطِئُ اسْمُهُ اسْمِي وَاسْمُ أَبِيهِ اسْمُ أَبِي يَمَلِّ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلَّيْتُ ظُلْمًا وَجَوْرًا**» سنن أبی داود ۴ / ۳۰۶ (۴۲۸۲)

«دنیا به پایان نمی رسد تا اینکه مردی از اهل بیتم که هم اسم من و اسم پدرش هم اسم پدر من است حکومت عرب را بدست گیرد و زمین را همانگونه که پر از ظلم و ستم شده پر از عدل و داد می کند».

نشانه دوم: ظهور مسیح دجال

و او مردی از فرزندان آدم است که در آخرالزمان خارج می شود و به وسیله او بسیاری از مردم دچار فتنه می گردند. خداوند بر دست او بعضی از اعمال خارق العاده را

جاری می سازد. ادعای خدایی می کند باطل او بر مؤمن اثر ندارد و داخل تمام شهرها جز مکه و مدینه می شود و با او آتش و بهشت است. آتش او بهشت، و بهشت او آتش است. احادیث صحیح بر خروج او دلالت دارند. از آن جمله حدیث عبدالله بن عمرو بن عاص است که مسلم در صحیحش از رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت می کند که می فرماید: «**يَخْرُجُ الدَّجَالُ فِي أُمَّتِي فِيمَكْتُ أَرْبَعِينَ لَا أَدْرِي أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ أَرْبَعِينَ شَهْرًا أَوْ أَرْبَعِينَ عَامًا فَيُبْعَثُ اللَّهُ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ كَأَنَّهُ عُرْوَةُ بَنِ مَسْعُودٍ فَيَطْلُبُهُ فَيَهْلِكُهُ**» مسلم (۲۹۴۰).

«دجال در امت من خارج می شود و در زمین چهل می ماند نمی دانم چهل روز یا چهل ماه، یا چهل سال پس خداوند عیسی بن مریم را می فرستد که او مانند عروه بن مسعود است او را می خواند و به هلاکت می رساند». و در صحیحین از عبدالله بن عمر روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم در میان مردم بلند شد و خداوند را بر آنچه شایسته او بود حمد و ثنا گفت سپس دجال را ذکر نمود و فرمود: «**إِنِّي أَنْذَرُكُمْوَهُ وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا قَدْ أَنْذَرَهُ قَوْمَهُ لَقَدْ أَنْذَرَهُ نُوحٌ قَوْمَهُ وَلَكِنْ سَأَقُولُ لَكُمْ فِيهِ قَوْلًا لَمْ يَقُلْهُ نَبِيٌّ لِقَوْمِهِ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ أَعَوْرٌ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِأَعَوْرَ**» بخاری (۳۰۵۷)، و صحیح مسلم (۱۶۹).

«من شما را از او بر حذر می دارم. و هیچ پیامبری نیامده مگر اینکه قوم اش را از او برحذر داشته است. از آن جمله، نوح نیز قوم اش را برحذر داشته است. اما من درباره او سخنی می گویم که هیچ پیامبری برای قومش

نگفته است. دجال، یک چشم و احوال است. ولی خداوند، چنین نیست».

علامت سوم: نزول عیسی؛ از آسمان به زمین

او در زمین به عدالت حکم می کند، صلیب را می شکند، خوک را می کشد و کار دجال را تمام می کند. همانگونه که نصوص از کتاب و سنت بر آن دلالت دارند. الله تعالی در کتابش می فرماید: ﴿وَإِنَّهُ لَعَلَّمُ لِلسَّاعَةِ﴾ زخرف ۶۱. «و همانا آن، نشانه ای برای رستاخیز

است». بیشتر مفسرین به این آیه بر نزول عیسی استدلال می کنند و این روایت از ابن عباس نقل شده است. امام احمد در مسندش از ابن عباس در تفسیر این آیه روایت می کند که می گوید: «هو خروج عیسی ابن مریم علیه السلام قبل يوم القيامة» المسند: ۱ / ۳۱۸. «آن خروج عیسی بن مریم؛ قبل از روز قیامت است».

همانگونه که احادیث صحیح بر نزول عیسی؛ دلالت می کنند. در صحیحین از ابوهریرس روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزَلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَكَمًا عَادِلًا فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلَ الْخَنزِيرَ وَيَضَعُ الْجِزْيَةَ وَيَقْبِضَ الْمَالَ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ وَحَتَّى تَكُونَ السَّجْدَةُ الْوَاحِدَةُ خَيْرًا مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا» بخاری (۲۲۲۲)، وصحیح مسلم (۱۵۵)

«سوگند به ذاتی که جان من در دست اوست، بزودی عیسی بن مریم نزول خواهد کرد. او حاکم عادل خواهد بود، صلیب را خواهد شکست و خوک را از بین خواهد

برد و جزیه را برمی دارد و (در زمان ایشان) ثروت و دارایی بحدی زیاد می شود که کسی حاضر به پذیرفتن مال، نخواهد شد».

علامت و نشانه چهارم: خروج یاجوج و ماجوج

و آنها مخلوقات بسیاری هستند کسی نمی تواند آنها را بکشد. گفته شده آنها از نوادگان یافث که از فرزندان نوح علیه السلام؛ است، می باشند و کتاب و سنت بر خروج آنها دلالت دارد. الله تعالی می فرماید: ﴿حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِّنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ۖ وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَخِصَةٌ أَبْصَرُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ (انبیاء ۹۶-۹۷)

«تا زمانی که یاجوج و ماجوج رها می گردند و آنان از هر بلندی و ارتفاعی می گذرند. (در این هنگام) وعده راستین (روز قیامت) نزدیک است پس ناگهان چشمان کفار خیره می شوند (و از حرکت باز می ایستند)». شیخین از زینب بنت جحش روایت می کنند که رسول الله صلی الله علیه وسلم روزی با حالت هراسان بر او داخل شد و فرمود: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَبِئْسَ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدْ اقْتَرَبَ فَتَحِ الْيَوْمَ مِنْ رَدَمٍ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ مِثْلَ هَذِهِ وَحَلَقَ بِأَصْبَعِهِ الْإِبْهَامِ وَالَّتِي تَلِيهَا» . (بخاری (۳۳۶۶)، وصحیح مسلم (۲۸۸۰).

« لا اله الا الله» وای بر عرب از شری که امروز نزدیک شد. امروز سد یاجوج و ماجوج اینطور (دو انگشت ابهام و مجاورش را حلقه کرد) باز شد».

علامت و نشانه پنجم: انهدام کعبه و ربودن زیور آلات آن

مردی دارای ساق پاهای کوچک و دراز از حبشه کعبه را ویران و زیور آلات آن را می برد همانگونه که سنت بر آن شاهد است. شیخین از ابوهریره س روایت می کنند که پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «يُخْرَبُ الْكَعْبَةُ ذُو السُّوَيْقَتَيْنِ مِنَ الْحَبَشَةِ» بخاری (۱۵۹۱)، وصحیح مسلم (۲۹۰۹).

«مردی دارای ساق پای کوچک و باریک از حبشه کعبه را خراب می کند» و امام احمد با سند صحیح از عبدالله بن عمرو روایت می کند که او از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنید که فرمود: «يُخْرَبُ الْكَعْبَةُ ذُو السُّوَيْقَتَيْنِ مِنَ الْحَبَشَةِ وَيَسْلُبُهَا حَلِيَّتَهَا وَيَجْرِدُهَا مِنْ كِسْوَتِهَا وَلِكَأَنِّي أَنْظِرُ إِلَيْهِ أَصِيلَغَ أَفِيدَعُ يَضْرِبُ عَلَيْهَا بِمَسْحَاتِهِ وَمَعُولِهِ» المسند: ۲ / ۲۲۰.

«مردی دارای ساق پای باریک و کوچک از حبشه کعبه را خراب می کند و کسوت و زینت آلات را از آن جدا می سازد مثل اینکه اکنون من او را می بینم با سری طاس و مفاصل کج با بیل و کلنگش به کعبه می کوبد».

علامت ششم: دخان

و آن دود بزرگی است که از آسمان جاری می شود و مردم را می پوشاند و آنها را در برمی گیرید که قرآن و سنت بر آن شاهندند. الله تعالی می فرماید: ﴿فَازْتَقَبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُحَانٍ مُّبِينٍ ۖ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (دخان ۱۰-۱۱)

«منتظر باش تا روزی آسمان دودی واضح و آشکار ظاهر کند و همه مردم را در بر گیرد این عذاب دردناکی است» و از سنت حدیث حذیفه بن اسید س است همانگونه که گذشت از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت می کند که فرمود: **«إِنَّهَا لَن تَقُومَ حَتَّى تَرَوْنَ قَبْلَهَا عَشْرَ آيَاتٍ مَذَكَرَ الدُّخَانِ وَالْدَّجَالِ وَالذَّابَّةِ»** «مسلم (۲۹۰۱)

«قیامت برپا نمی گردد تا ده نشانه آن نیاید که دخان، دجال و دابه را ذکر نمود».

نشانه هفتم: بلند شدن قرآن از زمین به سوی آسمان از آن آیه ای بصورت نوشته یا در قلب باقی نمی ماند. و دلیل بر آن حدیث حذیفه است که از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت می کند که فرمود: **«يَذْرُسُ الْإِسْلَامُ كَمَا يَذْرُسُ وَشْيُ الثَّوْبِ حَتَّى لَا يُدْرِيَ مَا صِيَامٌ وَلَا صَلَاةٌ وَلَا نَسْكٌ وَلَا صَدَقَةٌ وَتَيْسَرُ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي لَيْلَةٍ فَلَا يَبْقَى فِي الْأَرْضِ مِنْهُ آيَةٌ»** . سنن ابن ماجه ۲ / ۱۳۴۴

«اسلام همانند نقش و نگار لباس پاک می شود تا آنجا که کسی روزه، نماز، قربانی و زکات را نمی داد. و بر کتاب خداوند عزوجل در شبی می گذرد در حالیکه در زمین از آن آیه ای باقی نمانده است».

نشانه هشتم: طلوع نمودن خورشید از مغرب قرآن و سنت بر این نشانه دلیل هستند. الله تعالی می فرماید: **«يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا**

لَمْ تَكُنْ ءَامَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا» (انعام ۱۵۸)

«روزی که بعضی از آیات پروردگارت بیایند کسی که قبلاً ایمان نیاورده یا در ایمان خویش عمل خیری را کسب نکرده ایمان آوردنش برای او هیچ نفعی ندارد» تعدادی از مفسرین بر این رأی هستند که منظور از بعضی آیات پروردگار، طلوع نمودن خورشید از مغرب آن است. طبری بعد از ذکر سخنان مفسرین در باره این آیه می

گوید: **(وَأُولَى الْأَقْوَالِ بِالصَّوَابِ فِي ذَلِكَ مَا تَظَاهَرَتْ بِهِ الْأَخْبَارُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ ذَلِكَ حِينَ تَطْلُعُ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا)** «اولی ترین سخنان به صواب و درستی در این باره اخباری است که از رسول الله صلی الله علیه وسلم در باره طلوع نمودن خورشید از مغرب می باشد». { تفسیر ابن جریر ج ۸ / ۹۷ }.

شیخین از ابوهریره س روایت می کنند که رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید: **«لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ فَرَأَاهَا النَّاسُ أَمَنُوا أَجْمَعُونَ فَذَلِكَ حِينَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لِمَ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا»** بخاری (۶۳۶) ، و مسلم (۱۵۷) .

«قیامت برپا نمی گردد تا اینکه خورشید از مغرب طلوع می کند پس هنگامی که مردم آن را دیدند همگی ایمان می آورند در آن هنگام کسی که قبلاً ایمان نیاورده یا در ایمان خویش عمل نیکویی را کسب ننموده ایمانش برای او سودمند نمی باشد».

بخاری از ابوهریره نقل می کند که رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«قیامت به پا نخواهد شد تا اینکه خورشید از طرف مغرب طلوع کند و وقتی طلوع کند و مردم آن را ببینند، همگی ایمان می آورند و آن زمانی است که ایمان سودی نخواهد داشت». مسلم نیز روایت کرده است.

امام احمد از ابوهریره رضی الله عنه نقل می کند که رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«سه چیز اگر رخ دهد، ایمان آوردن کسی که قبل از آن ایمان نیاورده یا اینکه با وجود داشتن ایمان، خیری ایمان نیندوخته است سودی به حالش نخواهد داشت: طلوع خورشید از مغرب، دخان، دابه الارض». (- مسلم و ترمذی نیز روایت کرده اند. مضمون این حدیث از ابوهریره و چند تن دیگر از اصحاب رسول خدا صلی الله علیه وسلم به طرق متعددی روایت شده است.)

ابی سریجه حذیفه بن اسید الغفاری از رسول خدا صلی الله علیه وسلم نقل می کند که فرمودند:

«قیامت فرامی رسد تا اینکه ده نشانه از نشانه هایش را ببینید: طلوع خورشید از طرف مغرب، دابه، خروج یاجوج و مأجوج، آمدن عیسی بن مریم علیه السلام، خروج دجال و سه ماه گرفتگی عظیم یکی در مشرق و یکی در مغرب و سومی در جزیره العرب و آتشی که از عدن برخاسته و مردم را به سوی محشر سوق می دهد، هر جا منزل کنند

نزل کرده و هر جا بخوابند آن نیز متوقف شود». (به روایت احمد، مسلم، اصحاب سنن اربعه)

در صحیحین از ابوذر غفاری رضی الله عنه روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه وسلم از وی پرسیده است که «آیا می‌دانی این خورشید هنگام غروب به کجا می‌رود؟» گفتم: نمی‌دانم. فرمود: «به زیر عرش خدا رفته و سجده می‌گزارد. سپس اجازه می‌گیرد تا دوباره طلوع کند، نزدیک است که به او گفته شود: از همان راه که آمده‌ای برگرد و آن وقتی است که ایمان آوردن کسی که از قبل ایمان نیاورده یا با داشتن ایمان خیری نیندوخته است، سودی به حالش نخواهد داشت».

حدیث عبدالله بن عمرو بن العاص که در فصل پیش گذشت نیز یکی از احادیث دال بر این موضوع است. دلالت آیه کریمه اول این مبحث به اضافه احادیث مذکور بر این است که بعد از طلوع خورشید از طرف مغرب هیچ ایمانی مورد قبول خدا واقع نخواهد شد؛ زیرا طلوع خورشید از مغرب یکی از علامت‌هایی است که در مقدمه فرارسیدن قیامت قرار دارد و با این علامت عملاً تغییر و تحولات زمین و آسمان جهت فرارسیدن قیامت شروع می‌شود و از این منظور به مثابه خود قیامت قلمداد شده و حکم قیامت در عدم قبول توبه به آن تعلق گرفته است والله اعلم.

چنانکه خداوند می‌فرماید:

﴿فَلَمَّا رَأَوْا بَاسَنَا قَالُوا ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ﴾ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا

بَاسَنَا سُنَّتَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾ (غافر / ۸۴-۸۵)

«هنگامی که عذاب شدید ما را می‌دیدند می‌گفتند: به خدای یگانه ایمان داریم و انبازهایی را که به سبب آنها مشرک به شمار می‌آمده‌ایم را نمی‌پذیریم و مردود می‌شماریم * اما ایمانشان به هنگام مشاهده عذاب شدید ما بدیشان سودی نرسانیده است و نفعی به حالشان نداشته است. این سنت همیشگی خدا در مورد بندگان بوده است و کافران بدان هنگام زیانبار شده‌اند».

در آیه دیگری می‌فرماید:

﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّى هُمْ إِذَا جَاءَهُمْ ذِكْرُهُمْ﴾ (محمد / ۱۸)

«کافران انگار تا قیامت نرسد ایمان نمی‌آورند. منتظر دیدن قیامت و برپایی آن هستند که به یکباره برپا می‌شود، هم اکنون علائم و نشانه‌هایی آن ظاهر شده است (از جمله بعثت پیامبر) اما وقتی که قیامت رسید دیگر باور داشتن و اندرز گرفتن چه سودی به حالشان دارد».

امام بیهقی از حاکم نقل کرده که در ترتیب علامات قیامت می‌گوید:

اولین علامت از علامات قیامت خروج دجال، نزول عیسی بن مریم، یاجوج و ماجوج، خروج دابه، سپس طلوع خورشید از مغرب است؛ زیرا وقتی خورشید از مغرب طلوع می‌کند، همه مردم زمین ایمان می‌آورند و اگر حضرت عیسی بعد از طلوع خورشید از مغرب بیاید، دیگر کافری بر روی زمین وجود نخواهد داشت.

ابن کثی در کتاب تاریخ خود می‌گوید: شاید ترتیب حاکم درست باشد، ولی استدلالش جای بحث دارد؛ زیرا ایمان کسانی که در وقت طلوع خورشید از مغرب ایمان می‌آورند مورد قبول واقع نمی‌گردد، همچنان که ایمان مذکور در آیه دال بر ایمان همه اهل کتاب قبل از وفات حضرت عیسی در آخرالزمان به وی می‌باشد که این یک ایمان ظاهری و غیر حقیقی است و به عبارت دیگر فقط آنها مطمئن می‌شوند که او بنده خدا و فرستاده اوست و به بطلان اعتقادات فاسده خود در مورد ایشان پی می‌برند والله تعالی اعلم.

نشانه نهم: خروج دابه

و آن مخلوق بزرگی است. گفته شده طول آن شصت ذراع است و دارای دست و پا و پشمالو می‌باشد و گفته شده خلقت او شبیه تعدادی از حیوانات است. قرآن و سنت بر خروج آن قبل از برپایی قیامت دلالت دارند. الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِغَیْبَتِنَا لَا يُوقِنُونَ﴾ (نمل / ۸۲)

«هنگامی که فرمان وقوع قیامت فرا می‌رسد. دابه را از زمین برای مردم بیرون می‌آوریم که با ایشان سخن می‌گوید. برآستی مردم به آیات ما ایمان نمی‌آوردند».

ابوهریره س از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت می‌کند که فرمودند: ﴿ثَلَاثَ إِذَا خَرَجْنَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ أَمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا

خَيْرًا طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا وَالْجَلَّالُ وَدَابَّةُ
الْأَرْضِ) مسلم (۱۵۸) .

«هنگام وقوع سه حادثه، انسانی که قبلاً ایمان نداشته یا از ایمان خود خیری کسب نکرده است اگر ایمان بیاورد برای او سودی نخواهد داشت:

۱. طلوع نمودن خورشید از مغرب
۲. ظهور دجال
۳. خروج دابۀ الارض».

امام احمد از ابو امامه رضی الله عنه روایت می کند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: «تَخْرُجُ الدَّابَّةُ فْتَسِيْمُ النَّاسِ عَلَى خِرَاطِيْمِهِمْ ثُمَّ يَغْمُرُونَ فِيكُمْ حَتَّى يَشْتَرِيَ الرَّجُلُ الْبُعَيْرَ فَيَقُولُ مِمَّنْ اشْتَرَيْتَهُ فَيَقُولُ اشْتَرَيْتَهُ مِنْ أَحَدِ الْمُخْطَمِينَ» المسند : ۵ / ۲۶۸ .

«دابۀ الارض خارج می شود و بر بینی مردم نشانه می گذارد تا اینکه آنقدر تعدادشان زیاد می شود. که یک نفر شتری را می خرد به او می گویند این شتر را از چه کسی خریده ای او در جواب می گوید: از یکی از نشانه دارها (کسانی که دابۀ الارض روی بینی آنها نشانه گذاشته است)».

نشانه دهم: خارج شدن آتش بزرگ

این آتش از عدن (بندری در یمن است) خارج می شود و مردم را به سوی محل تجمعشان می راند. و این آخرین نشانه بزرگ قیامت است. و دلیل بر این نشانه حدیث حذیفه بن اسید س است که قبلاً گذشت و مسلم آن را

بیان کرده که در آن پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «وَأَخْرُجُ ذَلِكَ نَارًا تَخْرُجُ مِنَ الْيَمَنِ تَطْرُدُ النَّاسَ إِلَى مُحَشِّرِهِمْ» مسلم (۲۹۰۱) .

«و آخر آن آتشی است که از یمن خارج می شود و مردم را به سوی مکان قیامت فراری می دهد» و در روایتی از حدیث حذیفه آمده: «وَنَارٌ تَخْرُجُ مِنْ مُعْرَةِ عَدَنٍ تَرْحَلُ النَّاسَ» «و آتشی از عمق عدن خارج می شود که مردم را کوچ می دهد».

این نشانه ها بزرگترین نشانه های قیامت بودند که قبل از برپایی آن واقع می گردند هنگامی که این نشانه ها آمدند قیامت به اذن الله تعالی برپا می گردد و روایت شده که این نشانه ها به دنبال هم همانند مهره های ستون فقرات پشت سرهم می آیند هنگامی که یکی از آنها آشکار شود به دنبال آن دیگری می آید. طبرانی در اوسط از

ابوهریرس از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت می کند که فرمودند: «خروج الآيات بعضها على إثر بعض، يتتابعن كما تتابع الخرز في النظام» (المعجم الوسيط : ۵ / ۱۴۸ ، (۴۲۸۳))

«نشانه ها بعضی ها به دنبال بعضی دیگر می آیند همانگونه که ستون فقرات به دنبال هم می آیند».

وصلی الله وسلم علی نبینا محمد وعلی آله
وصحبه أجمعین.
وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین.